

**MASSMEDIER, ALLMÄNHET
OCH FLYKTINGFRÅGOR
I SVERIGE OCH I SJÖBO
En fallstudie på Sjöbo**

Ronny Severinsson

**ARBETSRAPPORT NR 1
1990**

INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK OCH MASSKOMMUNIKATION
Göteborgs universitet
1990-09-12

FÖRORD

Dagepresskollegiet är ett forskningsprogram vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Programmet startade sin verksamhet 1979 och huvudsyftet med forskningen är att belysa dagstidningarnas roll i det svenska samhället, särskilt förhållandet mellan dagspress och andra massmedier. I detta sammanhang ligger tyngdpunkten på studier av medieutvecklingen över tid.

För att kunna svara på huvudfrågorna om dagspressens sätt att fungera genomför Dagepresskollegiet olika slag av undersökningar. Inom programmet rymmer både tillämpad forskning och grundforskning. Den tillämpade forskningen gäller i första hand studier av dagspressens räckvidd. Dessa belyser bl a andelen regelbundna läsare och intresset för för olika typer av tidningsinnehåll.

I samma syfte genomförs även rad lokala läsarundersökningar. Dessa syftar till att belysa situationen på olika tidningsmarknader, särskilt pressens sätt att fungera.

En viktig del av forskningsprogrammet är att fördjupa och vidareutveckla kunskapen om hur de svenska medierna fungerar. Detta sker vanligen genom att olika tankar prövas på grundval av de data som samlats in inom ramen för de nationella och de lokala läsarundersökningarna.

I föreliggande rapport har fil lic Ronny Severinsson sökt belysa den lokala dagspressens roll i fråga om synen på flyktingar i Sverige. Med utgångspunkt från en genomgång av litteratur inom fältet har han bearbetat data från en lokal läsarundersökning i sydöstra Skåne, genomförd i februari 1988.

Intresset att göra analysen har haft sin bakgrund i den flyktingdebatt som ägde rum i Sjöbo kommun och som ledde till att det genomfördes en lokal folkomröstning i kommunen i samband med valet 1988. Genom ett antal retrospektiva frågor i läsarundersökningen har det varit möjligt att ge en belysning av människors syn på pressens roll i en sådan opinionsbildningssituation.

Dagepresskollegiet har ställt datamaterialet till Ronny Severinssons förfogande. Författaren svarar själv för bedömningar och slutsatser.

Göteborg som ovan

Lennart Weibull
Projektansvarig

MASSMEDIER, ALLMÄNHET OCH FLYKTINGFRÅGOR I SVERIGE OCH I SJÖBO
En fallstudie på Sjöbo

Folkomröstningen i Sjöbo 1988 om flyktingmottagande var en laddad händelse som utan tvivel kommer att få efterdyningar lång tid framöver. Den delikata sakfrågan innebar att opinionsbildningen kring den lokala folkomröstningen i den skånska landsortskommunen blev en nationell angelägenhet. Flyktingomröstningen blev en het fråga i de nationella massmedierna. Men hur var förhållandet mellan den lokala allmänheten i Sjöbo och deras lokaltidning i flyktingfrågan? Kan en studie av detta förhållande kasta ljus över de saker som inträffade i Sjöbo? Och rent allmänt, vilken roll spelar massmedierna för opinionsbildningen kring invandrar- och flyktingfrågor?

De tre frågorna diskuteras i denna rapport. De båda första frågorna behandlas på grundval av empiriska data från en lokal läsvane-studie i sydöstra Skåne. Undersökningen genomfördes i februari 1989 av Dagspresskollegiet vid Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet. Den tredje frågan diskuteras med utgångspunkt från aktuell litteratur inom forskningsområdet.

Nyhetsmediernas behandling av invandrar- och flyktingfrågor

I USA, ett land som byggts upp genom immigration, kan mediernas behandling av frågor om etniska relationer beskrivas i ett utvecklingsförlopp med fem steg. Det första steget kännetecknades helt enkelt av förtigande. Därefter har sättet att behandla frågorna gått från perspektivet **hot** till **konfrontation**, samt vidare till **stereotypier**. Det femte steget, med integration som framträdande

perspektiv, beskrivs som ett embryo som börjat märkas under 1980-talet (Wilson, Gutiérrez 1985 s 135-140).

För svenskt vidkommande talar mycket för att de olika perspektiven förekommer omväxlande i medierna. Det har inte gjorts några studier som kan visa på att perspektiven ersätter varandra i något tidsbundet mönster. Diskrimineringsutredningens massmedieöversikt från början av 1980-talet pekar dock på att medierna huvudsakligen lyfter fram konfliktfyllt material före konfliktfritt i invandrar- och flyktingfrågor (Hedman 1985 s 68 och 132, Westin 1984 s 78). Tendensen till betoning på konflikt och problem framträder även i resultat från fallstudier (Brune 1985 s 209, Hultèn 1988 s 99 jfr brittisk press i Hartmann, Husband 1973 s 274). Flyktingomröstningen i Sjöbo inrymde konflikter ur ett flertal vinklar, vilket kan ses som en av orsakerna till den stora massmediala uppmärksamheten.

Det konfliktorienterade perspektivet kan i viss mån vara en avspegling av verkligheten. Men att det dominerar över andra perspektiv beror främst på institutionella faktorer. Det är ovanligt med en fast redaktionell linje för invandrarfrågor på svenska nyhetsredaktioner (Brune 1985 s 199). Föjaktligen blir det de traditionella nyhetsvärderingsprinciperna, dramatik och konflikt, som får göra sig gällande (Hedman 1985 s 132). Till de institutionella faktorerna hör också arbetsrutiner med krav på anpassning till tid, utrymme, tillgång till och kontroll av källor, vilka ofta utgör hinder för en mer nyanserad rapportering (Thurèn 1988 s 9-12, Hartmann, Husband 1973 s 274).

De kommersiella villkoren för medierna är en betydelsefull institutionell faktor. De tvingar fram en strävan efter publikmaximering, vilket i sin tur ger upphov till en kortsiktig dramatikorientering och förenkling i bevakningen (Wilson, Gutiérrez 1985 s 38 ff och Öberg 1985 s 12). De kommersiella styrkrafterna kan även avläsas bakom det faktum att nyanserade och genomarbetade texter ofta hamnar under dramatik- och sensationsbetonade rubri-

ker. Härigenom riskerar informationen att bli otydlig eller dubbeltydig. Det seriösa egentliga budskapet förfelas eller döljs för de delar av publiken som inte fördjupar sig i texten (Brune 1985 s 203, Hartmann, Husband 1973 s 275, Hedman 1985 s 127, Hultén 1988 s 147, Wilson, Gutiérrez 1985 s 41).

Journalisterna är således i mångt och mycket underordnade olika institutionella faktorer. Men flyktingfrågor är också svåra att hantera journalistiskt och psykologiska faktorer, t ex identifikation, sympatier och antipatier, påverkar den enskilde journalistens behandling av ämnet. Knutet till den enskilde journalisten är också etiska överväganden, dels när institutionella och psykologiska faktorer står i strid med varandra, dels när ambitionen att ge korrekt och relevant information står i strid med medmänskligt engagemang. Resonemanget är hämtat från Torsten Thurén (1988 s 11) som undervisar vid Journalisthögskolan i Stockholm. En något hårdare ton och större vikt vid journalisternas roll framförs av diskrimineringsutredningen. Öberg (1985 s 13) menar att dagens journalister är historielösa, vilket skapar underlag för dramatik i stället för kontinuitet i bevakningen. Hedman (1985 s 172) anser att journalisterna bör undvika att anpassa sig efter vad de tror publiken vill ha och samtidigt skaffa sig bättre kunskap om publiken, för att kunna bryta med det konfliktorienterade perspektivet, medan Brune (1985 s 233) hävdar att journalisterna är ytterst ansvariga för att en mångsidighet av (relevanta) perspektiv kommer fram i rapporteringen.

Sammanfattningsvis kan en tendens till konfliktorientering noteras i svenska nyhetsmediers behandling av invandrar- och flyktingfrågor. Självfallet förekommer undantag från detta mönster. Konfliktorienteringen är i första hand en följd av institutionella faktorer som nyhetsvärderingsprinciper, arbetsrutiner och kommersiella villkor. Dessa faktorer är svåra att förändra. Nyhetsvärderingsprinciperna är likartade i hela västvärlden (jfr Hvitfelt 1989). Det svenska mediasystemet befinner sig i en trend av ökad kommersialisering. Inom journalistkåren torde det dock finnas utrymme

för bredare ansvarstagande och utövande av påtryckningar mot institutionella ramar. Vilka konsekvenser kan då mediernas konfliktorienterade bevakning få för allmänhetens uppfattningar om invandrar- och flyktingfrågor? För att belysa frågan fordras en diskussion om massmediernas opinionsbildande roll i samhället.

Massmediernas opinionsbildande roll

Inom massmedieforskningen finns en väl utbredd syn om massmediernas dagordningsfunktion (agendasetting) i samhällsdebatten. Enligt denna syn har medierna ett starkt inflytande på vilka frågor allmänheten kommer att uppfatta som viktiga. Genom att en fråga tas upp i medierna blir den i sig viktigare än de frågor som inte tas upp. Denna funktion ger medierna stor betydelse för hur människor strukturerar sin verklighet och därmed stor effekt i samhället.

I en förlängning av dagordningsfunktionen hävdar Elisabeth Noelle-Neuman (1974) att medierna inte bara utövar inflytande över vilka frågor som skall diskuteras utan också styr våra ståndpunkter i frågorna. Hennes tes är att människors rädsla för isolering leder till att man avhåller sig från att framföra ståndpunkter som avviker från åsikterna i medieutbudet. De senare åsikterna kommer då alltmer att styra opinionsklimatet i en uppåtgående spiral, medan avvikande åsikter hamnar i en nedåtgående tystnadsspiral.

Dagordningsfunktionen och tystnadsspiralen är exempel på mediernas potential till indirekta effekter i opinionsbildningen. När det gäller de direkta effekterna av innehållet eller budskapen på människors värderingar och attityder uppvisar forskningen delvis motstridande resultat. I vissa fall påvisas förändringar i attityder. I andra fall blir effekten att medierna förstärker redan existerande attityder. Ibland kan inga effekter noteras. De motstridande resultaten kan tolkas så att en mängd utanförliggande faktorer spelar in, t ex kommunikationssituationen och individens

personliga egenskaper, samtidigt som de visar på svårigheten att mäta effekter.

Om man utgår från publiken som aktiva mottagare, kan det ändå vara skäligt att lägga vikt vid förstärkningseffekter. De selektiva mottagarna kan förväntas söka aktivt efter information som stämmer med attityderna de redan har (och förstärker dessa). Samtidigt undviker de information som inte passar in i deras existerande attityder och syn på omvärlden (jfr Hedman 1985 s 84-85).

Utifrån de redovisade punkterna är det lätt att se faran med en alltför konfliktinriktad behandling av frågor om invandring och etniska relationer i medierna. För de selektiva mottagarna kan det sakna betydelse att texterna är nyanserade när rubrikerna och ingresserna slår an på dramatik och konflikt. För dem som inte hyser så stort intresse för frågorna och därför kanske har en påverkbar attityd kan mediernas samstämmighet i perspektiv bli avgörande för opinionsklimatet. Enligt tesen om tystnadsspiralen kan t o m massmediernas behandling skapa en självuppfyllande profetia (ibid s 85-89).

Resonemanget kan sammanfattas med Hartmann's och Husband's (1973) slutsatser från en undersökning av ungdomars medieanvändning och syn på etniska relationer i Storbritannien. De skriver:

"The media as institutions operate to structure the news coverage of race related matters in a way that causes people to see the situation primarily as one of actual or potential conflict. Blacks come to be seen as conflict-generating per se and the chances that people will think about the situation in more productive ways - in terms of the issues involved or of social problems generally - are reduced. The result is that real conflict is amplified, and potential for conflict created. For the media not only operate within the culture, they also make culture and they help shape social reality." (Hartmann, Husband 1973 s 282)

De båda forskarna menar vidare att mediernas agerande är omedvetet. Man strävar inte efter att försöka definiera konflikt utan

följer bara normala rutiner för insamling och värdering av nyheter.

Efter denna översikt skall vi nu gå över till att belysa frågeställningarna kring folkomröstningen om flyktingmottagning i Sjöbo. Avsikten är att sedan kunna lyfta upp fallet Sjöbo till det större sammanhängande perspektivet om mediernas roll i opinionsbildningen kring invandrar- och flyktingfrågor.

Folkomröstningen i Sjöbo

Den formella upprinnelsen till folkomröstningen startade under perioden 1984-1986. I detta skede avslog kommunfullmäktige med knapp majoritet vid flera tillfällen Invandrarverkets förfrågningar om kommunen var villig att ta emot 25-30 flyktingar/asylsökande årligen. I slutet av maj 1987 lämnade centerpartisten Sven-Olle Olsson och moderaten Rolf Stomberg in en motion till kommunfullmäktige, där man föreslog en rådgivande kommunal folkomröstning om Ja eller Nej till Invandrarverkets framställan. I oktober 1987 beslutade kommunfullmäktige med siffrorna 25-24 att anordna en folkomröstning på valdagen 1988 (Fryklund, Petersson 1989 s 13-14).

Utformningen av folkomröstningsfrågan blev efter beslut i kommunstyrelsen: "Bör Sjöbo kommun enligt önskemål från Statens Invandrarverk taga emot flyktingar/asylsökande?" Svartalternativen var Ja, Nej samt Blanksedel. Utfallet av omröstningen i september 1988 blev 64,2 procent nej röster, 31,0 procent ja röster och 4,7 procent blanka eller ogiltiga röster. Valdeltagandet uppgick till 82,8 procent. Omräknat på hela valmanskåren röstade 53 procent nej och 25 procent ja (ibid s 89-90).

Debatten inför omröstningen gällde inte bara frågor om rasism och flyktingfientlighet utan innehöll många olika konfliktpunkter. Jasidan menade att Sjöbo måste ta samma ansvar som andra kommuner,

medan argument om rätten till kommunalt självbestämmande förekom inom nejsidan. Stora delar av debatten kretsade kring den lokale centerpartisten Sven-Olle Olsson som framstod som symbol för nejsidan. Detta skapade en konflikt inom partiet som kulminerade när sjöbocentern i valrörelsens slutskede sände ut en skrift om flyktingfrågan till väljarna. Skriften var inte författad av sjöbocentern utan av två personer med anknytning till den högerradikala organisationen Nysvenska Rörelsen. Samarbetet med Nysvenska Rörelsen ledde efter valet till att Sven-Olle Olsson tillsammans med två andra medlemmar i sjöbocentern uteslöts ur Centerpartiet (för en utförligare beskrivning av debatten se Fryklund Peterson 1989 s 133-160).

Sammanfattningsvis blev den lokala frågan i många avseenden en nationell fråga. I de svenska massmedierna drevs mer eller mindre kraftfulla kampanjer för jalinjen inför omröstningen.

De lokala tidningarnas hållning i frågan

Några innehållsanalyser av den lokala morgontidningen Ystads Allehanda (lib) och den regionala Skånska Dagbladet (c) är inte kända för perioden kring folkomröstningen. Uppgifterna om tidningarnas hållning i frågan har därför inhämtats genom intervjuer (i juni 1990) med journalister vid de båda tidningarna. De intervjuade är Bertil Bergkvist som arbetade vid Ystads Allehandas sjöboredaktion och Bo Erlandsson som arbetade vid Skånska Dagbladets sjöboredaktion under den aktuella perioden.

Den översiktliga bild som framkom vid intervjuerna visar på en viss skillnad i tidningarnas hållning. Ystads Allehanda förde en klar och kraftfull linje för jasidan i sin lokala nyhetsrapportering. Skånska Dagbladet stod för en mer neutral och återhållsam profil på de lokala nyhetssidorna. På ledarplats var förhållandet omvänt. Ystads Allehanda höll en försiktig ton utan klara ställningstaganden medan Skånska Dagbladet var mer drivande, i synner-

het då i sitt ställningstagande mot Sven-Olle Olsson i konflikten mellan sjöbocentern och företrädare för Centerpartiet i resten av landet.

Volymmässigt hade Ystads Allehanda, enligt Bertil Bergkvist, en mer omfattande lokal nyhetsrapportering om händelserna kring flyktingomröstningen än vad Skånska Dagbladet hade.

Förhållandet att båda tidningarna hade något annorlunda hållning på ledarplats jämfört med nyhetsplats är intressant. I och för sig syftar uppdelningen mellan ledare och nyhetsdel i tidningarna till att ge frågor olika behandling. Ledarna avses vara kommenterande och opinionsbildande och nyhetssidorna rapporterade (vilket är det mönster Skånska Dagbladet uppvisade). Men med tanke på det aktuella ämnets karaktär kunde man kanske förvänta sig ett mer entydigt agerande i frågan. Hedman (1985 s 142-144) menar dock att det är vanligt att ledare och nyhetsartiklar ger helt motstridande framställningar av flykting- och invandrarfrågor och visar på ett slående exempel i en och samma utgåva av sveriges största morgontidning.

Enligt Hultén (1988 s 100) står lokaljournalister på landsortstidningar inför risken att bli alltför återhållsamma när de behandlar denna typ av ämnen, p g a närheten till läsaren och till det eller dem man skriver om. Ledarskribenterna har däremot ett vidare perspektiv än det provinsiella att utgå från när de hanterar flyktingfrågor. Följaktligen är det en smula anmärkningsvärt att ledarna i Ystads Allehanda var mer återhållsamma än nyhetsrapporteringen kring omröstningen. Men det fordras naturligtvis ett säkrare grundmaterial för en diskussion kring förhållandet. (Enligt Fryklund, Peterson 1989 s 204 finns sådant material insamlat vid Historiska institutionen, Lunds universitet)

Läsarundersökningen i Sjöbo

De uppgifter som skall presenteras i denna rapport bygger på bearbetningar av ett datamaterial som insamlades vid en postenkätbaserad läsarundersökning i sydöstra Skåne (Kratz 1990). Datainsamlingen startade den 26 januari 1989 och pågick under drygt sex veckor. Uppgifterna inhämtades alltså inom mindre än ett halvår efter själva omröstningen.

Frågeformuläret sändes ut till ett slumpmässigt urval personer i åldrarna 15-75 år i kommunerna Skurup, Sjöbo, Ystad, Simrishamn och Tomelilla. Urvalet bestod totalt av 1700 personer varav 500 mantalsskrivna i Sjöbo kommun. Svarsfrekvensen uppgick till 64 procent totalt och 61 procent i Sjöbo (ibid s 5-7).

Majoriteten av de drygt 50 frågorna i enkäten gällde tidningstillgång, tidningsval, läsvanor och bedömningar av de lokala tidningarna, medan en tredjedel avsåg olika egenskaper hos svarspersonerna, s k bakgrundsvariabler. Flyktingfrågan togs upp på två sätt. Det ena sättet var att svarspersonerna tillfrågades om hur de personligen bedömde Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan, Ebbe Carlsson-affären, riksdagsvalet 1988 och miljöfrågorna 1988. Svarsalternativen var, mycket bra, ganska bra, ganska dåligt, mycket dåligt samt vet ej. Det andra gällde en bedömning av det utrymme de fyra ämnena fått i Ystads Allehanda, med svarsalternativen, för stort, för litet, lagom samt vet ej.

Frågeformuleringarna är således avgränsade till Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan omkring perioden för den lokala folkomröstningen i Sjöbo. Redovisningen kommer att utgå från samtliga svars personer. Möjligheten finns också att gå vidare och urskilja omdömen om Ystads Allehandas hållning både bland tidningens egna läsare och bland Skånska Dagbladets läsare. Tidningarnas ställning i Sjöbo är relativt jämnstark. Båda hade en hushållstäckning om drygt 40 procent 1989, men undersökningen visade ett svagt övertag

för Skånska Dagbladet i andelen prenumeranter (47 mot 39 procent) och dagliga läsare (58 mot 46 procent).

Allmänhetens syn på lokaltidningens bevakning av flyktingfrågan

I tidigare avsnitt har folkomröstningsresultatet liksom Ystads Allehandas hållning i flyktingfrågan presenterats. Mot denna bakgrund är det intressant att studera hur lokalbefolkningen i allmänhet bedömde tidningens bevakning av flyktingfrågan. För att få några referenspunkter redovisas till att börja med svarsutfallet för flyktingfrågan jämte de tre övriga sakfrågorna och över alla de undersökta kommunerna. Resultatet är uppställt i tabell 1.

Tabell 1 Bedömningar av Ystads Allehandas bevakning av olika sakfrågor per kommun, södra Skåne 1989 (procent)

Bevakningen i frågan	Mycket bra				Totalt
	Skurup	Sjöbo	Ystad	Simrishamn/ Tomelilla	
Ebbe Carlsson-affären	12	7	16	10	12
Flyktingfrågan	19	28	24	16	20
Riksdagsvalet 1988	18	12	18	15	16
1988 års miljöfrågor	12	6	14	9	11

Bevakningen i frågan	Åtminstone ganska bra				
Ebbe Carlsson-affären	57	51	68	62	62
Flyktingfrågan	62	60	68	65	65
Riksdagsvalet 1988	63	68	69	72	70
1988 års miljöfrågor	54	52	60	57	58

Antal svarspersoner	146	163	150	216	681

Om siffrorna i tabell 1 avläses lodrätt kan vi jämföra hur positivt allmänheten såg på tidningens bevakning av de olika sakfrågorna. Totalsiffrorna i den övre delen av tabellen visar då att man i sydöstra skåne var mest positiv till tidningens bevakning av flyktingfrågan. En femtedel av svarspersonerna ansåg att Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan var mycket bra, vilket är en klart högre andel än vad de övriga sakfrågorna uppnådde. Också

inom varje enskild kommun kommer flyktingfrågan högst i en rangordning av de fyra frågorna.

Den nedre halvan av tabellen redovisar en sammanslagning av andelen som uppgav svaret mycket bra eller ganska bra. Totalt ansåg drygt två tredjedelar av svarspersonerna att tidningens bevakning av flyktingfrågan var ganska bra. Något fler ansåg att bevakningen av riksdagsvalet var bra. I rangordning hamnar riksdagsvalet på första och flyktingfrågan på andra plats totalt och i de olika kommunerna för sig.

Studerat siffrorna radvis finner man att andelen mycket positiva till Ystads Allehandas behandling av flyktingfrågan är klart högre i Sjöbo (28 procent) än i de övriga kommunerna. När det gäller bedömningen åtminstone ganska bra är däremot andelen bland sjöborna (60 procent) lägre än bland invånarna i övriga kommuner.

Det står helt klart att majoriteten av dem som besvarade frågeställningen i enkäten var positiva till Ystads Allehandas nyhetsbevakning av flyktingfrågan. Mot bakgrund av tidningens hållning samt resultatet av folkomröstningen är det anmärkningsvärt att närmare två tredjedelar av de sjöboinvånare som besvarat frågan visade sig positiva till tidningens bevakning.

Att uttala sig om svarsbortfallets inverkan på resultatet är mycket svårt. Huvuddelen av bortfallet torde bestå av personer som inte har någon kontakt med eller uppfattning om Ystads Allehanda. Om man utgår från dem i Sjöbo som uppgivit att Ystads Allehanda är deras huvudtidning uppgår andelen positiva till bevakningen till 60 procent. Bland de av Skånska Dagbladets läsare som besvarade frågan var 56 procent positiva till Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan. Analysen kan fördjupas ännu ett steg genom att bortfallet bland Ystads Allehandas läsare tas med i basen för beräkningen av procentandelen positiva. Resultatet blir då 51 procent positiva (att jämföra med 60 procent ovan). Överlag får

således Ystads Allehanda majoritetens stöd bland läsarna i Sjöbo för sin behandling av flyktingfrågan.

Vad gäller det utrymme tidningen gav åt olika frågor, ansåg knappt 40 procent av svarspersonerna att flyktingfrågan fick lagom utrymme. Bearbetningen i tabell 2 har tagit fasta på andelarna som tyckte att de olika frågorna fick för stort, respektive för litet utrymme. Tabellen är också uppdelad på kommuner.

Tabell 2 Bedömningar av Ystads Allehandas utrymme för olika sakfrågor per kommun, södra Skåne 1989 (procent)

Utrymmet för frågan	För stort				Totalt
	Skurup	Sjöbo	Ystad	Simrishamn/ Tomelilla	
Ebbe Carlsson-affären	25	32	24	24	25
Flyktingfrågan	20	37	22	18	22
Riksdagsvalet 1988	6	11	8	5	7
1988 års miljöfrågor	6	6	6	2	4

Utrymmet för frågan	För litet				
Ebbe Carlsson-affären	5	3	6	3	4
Flyktingfrågan	12	9	15	16	15
Riksdagsvalet 1988	12	7	12	10	10
1988 års miljöfrågor	26	25	26	29	28
Antal svarspersoner	145	162	142	215	670

Totalsiffran visar att närmare en fjärdedel ansåg att Ebbe Carlsson-affären och flyktingfrågan ägnades för mycket utrymme, medan betydligt färre tyckte att riksdagsvalet och miljöfrågan fick för stor uppmärksamhet. Den sistnämnda ansågs av relativt många (28 procent) ha fått för lite plats i tidningen. På andra plats i rangordning efter för lite uppmärksamhet hamnar flyktingfrågan med 15 procent och längst ned Ebbe Carlsson-affären (4 procent). För regionen som helhet kan man alltså urskilja en tendens till polarisering i synen på hur mycket uppmärksamhet lokaltidningen fäste vid flyktingfrågan, 22 procent tyckte att uppmärksamheten var för stor och 15 procent att den var för liten.

I Sjöbo går det emellertid inte att utläsa någon tendens till polarisering. Där pekar resultatet i stället på att man tyckte att uppmärksamheten kring flyktingfrågan överdrevs. Drygt en tredjedel (37 procent) menade att frågan fick för stort utrymme, vilket är ett klart högre värde jämfört med övriga kommuner. Samtidigt menade endast 9 procent att frågan fick för litet utrymme, vilket är en lägre siffra jämfört med övriga kommuner.

Sammanfattningsvis visar resultaten för Sjöbos del att drygt en tredjedel av de tillfrågade tyckte att Ystads Allehanda gav flyktingfrågan för stort utrymme, medan majoriteten var nöjd med tidningens sätt att behandla ämnet. Det senare utfallet väcker flera följdfrågor. Innan vi försöker oss på att tolka huvudresultatet skall vi därför försöka belysa två följdfrågor. Den ena frågan är om bedömningen verkligen avser tidningens kraftfulla ställningstagande på nyhetsplats eller om den skulle kunna gälla tidningens mer försiktiga hållning på ledarplats. Den andra frågan är om resultatet enbart står för en bedömning av lokaltidningen eller om det också uttrycker förekomsten av andra strömningar kring folkomröstningen än just flyktingfrågan.

Allmänheten och lokaltidningen i en kontroversiell fråga

I Dagspresskollegiets lokala läsvaneundersökningar ställs regelmässigt en fråga till svarspersonerna med följande ordalydelse: Anser Ni att en dagstidning bör uppmärksamma och ta ställning även på nyhetsplats i kontroversiella frågor, t ex i debattfrågor som rör lokala angelägenheter? Svarsalternativen är, ja ofta, ja någon enstaka gång, nej aldrig samt vet ej. Genom att relatera svaren på denna fråga till svaren på frågan om Ystads Allehandas flyktingbevakning, kan man få en uppfattning om allmänhetens bedömning avsåg tidningens hållning på nyhetsplats. Utfallet presenteras i tabell 3. Tabellen är beräknad på samtliga svarande i regionen som uppgivit Ystads Allehanda som sin huvudtidning.

Tabell 3 Åsikt om en dagstidning bör uppmärksamma och ta ställning även på nyhetsplats i kontroversiella lokala frågor relaterat till bedömning av Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan bland tidningens läsare i södra Skåne 1989 (procent)

Bevakningen av flyktingfrågan	Tidningen bör ta ställning på nyhetsplats		
	Ja ofta	Ja ngn enstaka gång	Nej aldrig
Mycket bra	26	22	15
Ganska bra	46	53	42
Ganska dålig	8	11	20
Mycket dålig	5	4	14
Vet ej	15	10	9
Summa	100	100	100
Antal svar	133	166	66

Ur tabell 3 kan man genom att titta på raden med antal svar, konstatera att en mycket stor majoritet anser att tidningen bör ta ställning på nyhetsplats i kontroversiella frågor. Bland dem som har denna syn är andelen positiva till tidningens bevakning av flyktingfrågan klart högre än bland dem som anser att en dagstidning inte ska ta ställning på nyhetsplats. Andelen negativa till Ystads Allehandas bevakning ökar med ökad tveksamhet till att tidningen skall kunna uttrycka ställningstaganden på nyhetsplats.

Resultatet pekar på att de tidigare redovisade siffrorna avser bedömningar av Ystads Allehandas hållning i flyktingfrågan på nyhetsplats. Totalsiffrorna bärs upp av en majoritet som anser det rimligt att tidningen tar ställning på nyhetsplats.

Med avgränsning till Sjöbo kommun kan vi gå vidare och belysa frågan på ett annat sätt. Detta sätt tar fasta på svarspersonernas uppgifter om de brukar eller inte brukar läsa tidningens ledare. Uppgifterna ställs i tabell 4 mot synen på tidningens bevakning av flyktingfrågan och avser de svarspersoner som regelbundet läser Ystads Allehanda.

Tabell 4 Uppgiven läsning av ledare i Ystads Allehanda och syn på tidningens bevakning av flyktingfrågan, Sjöbo 1989 (procent)

Bevakningen av flyktingfrågan	Läser ledare	Läser ej ledare
Mycket bra	33	25
Ganska bra	20	37
Ganska dålig	14	6
Mycket dålig	18	9
Vet ej	15	23
Summa	100	100
Antal svar	51	108

Tabell 4 visar att andelen mycket positiva till tidningens flyktingbevakning är högre bland ledarläsare (33 procent) än bland icke ledarläsare (25 procent). Men summeras andelen positiva blir den högre (62 procent) i den senare gruppen än bland dem som läser ledare (53 procent). Resultatet är i linje med vad som framkom i tabell 3 och tyder på att bedömningarna avser tidningens hållning på nyhetsplats i flyktingfrågan.

Andelen negativa till Ystads Allehandas hållning är dubbelt så hög (32 procent) bland ledarläsare än bland dem som inte läser ledare (15 procent). Utifrån detta skulle man kunna vända på resonemanget och hävda att negativa ledarläsare är negativa till ledarens försiktiga hållning. Men det får inget stöd när man tar med frågor om tidningens utrymme för flyktingbevakningen i analysen. Bland ledarläsarna ansåg 51 procent att tidningen gav för stort utrymme åt frågan mot 31 procent bland dem som inte läser ledare.

Sålunda har vi nu en bild där en majoritet av svarspersonerna i Sjöbo visade sig vara positiv till lokaltidningens klara hållning på nyhetsplats för jäsidan och mot nejsidan i flyktingomröstningen. Men i omröstningen vann nejlinsen en majoritet av rösterna. Följdfrågan blir då om läsvaneundersökningens resultat skall tol-

kas som ett stöd för lokaltidningen trots att den förde en linje som inte fick gehör vid omröstningen. Med andra ord, är den lokala tidningens egenvärde överordnat det värde man tillmätte den aktuella sakfrågan? Eller var det också så att andra dimensioner i sakfrågan än flyktingmottagande kan ha inverkat på omröstningsresultatet?

För att försöka få någon uppfattning om dessa förhållanden skall vi relatera bedömningarna av bevakningen i flyktingfrågan till ett antal olika omdömen om Ystads Allehanda bland svarspersonerna. I enkäten fick de ta ställning till sammanlagt 23 påståenden om tidningen med svarsalternativen, stämmer helt, stämmer inte samt vet ej (jfr Kratz 1990 tabell 66-70). Tabell 5 innehåller ett urval av omdömen som på ett rimligt sätt kan kopplas till tidningens bevakning av flyktingfrågan. Procentandelarna är beräknade på samtliga i Sjöbo kommun som besvarat frågan. Man bör ge akt på att antalet svar vid korstabuleringen är relativt lågt och att tabellen summerar radvis.

Tendenserna i tabell 5 är tämligen entydiga. Negativa omdömen om Ystads Allehanda tenderar att samvariera med en negativ syn på tidningens bevakning i flyktingfrågan, medan positiva omdömen tenderar att samvariera med en positiv syn på bevakningen. Ett par klara exempel ur tabellen är att majoriteten (60 procent) bland dem som anser att tidningen inte visar gott omdöme i behandlingen av viktiga frågor är negativa till tidningens bevakning i flyktingfrågan, medan majoriteten (78 procent) som tillmäter tidningen gott omdöme är positiva till bevakningen. Samband i liknande styrka kan utläsas för omdömen rörande om tidningen vinklar nyhetsartiklar för mycket respektive att tidningen tar för mycket ställning i kontroversiella frågor. För övriga typer av omdömen är sambanden svagare.

Den övergripande tendensen är således att många är konsekventa i sin bedömning av tidningen och i sin bedömning av tidningens be-

vakning av flyktingfrågan. För dessa människor är inte tidningens ställning överordnad den aktuella sakfrågan, i synnerhet inte för

Tabell 5 Allmänna bedömningar av Ystads Allehanda och bedömning av tidningens bevakning av flyktingfrågan, Sjöbo 1989 (radprocent)

Instämmer i på- stående om Ystads Allehanda		Tidningens bevakning av flyktingfrågan					Sum	An- tal svar
		Mkt bra	Ganska bra	Ganska dålig	Mkt dålig	Vet ej		
Vinklar sina nyhetsartik- lar för mkt	Ja	18	14	21	29	18	100	28
	Nej	30	46	11	5	8	100	56
Alltid väl insatta journalister	Ja	48	18	9	6	19	100	33
	Nej	17	30	17	15	21	100	43
Alltid till- förlitlig nyhetsrap- portering	Ja	29	39	11	8	13	100	70
	Nej	24	24	15	18	19	100	33
Ofta slar- vig med fakta	Ja	15	27	15	23	20	100	26
	Nej	36	38	10	9	7	100	58
Gott omdöme då viktiga frågor behandlas	Ja	42	36	7	3	12	100	59
	Nej	12	16	24	36	12	100	25
Jagar ofta onödiga sensationer	Ja	20	20	17	26	17	100	35
	Nej	31	42	13	6	8	100	54
Försöker all- tid vara opartisk	Ja	53	28	10	3	6	100	32
	Nej	16	21	14	28	21	100	43
Tar för mkt ställning i kontrover- siella frågor	Ja	22	9	22	35	12	100	23
	Nej	35	38	12	6	9	100	34
Är bra på att bevaka maktha- vare i kommu- nerna	Ja	32	32	11	11	14	100	112
	Nej	13	47	13	20	7	100	15

dem som är konsekvent negativa i sin hållning. Detta gäller dock med viss reservation för kausalitetsförhållandet, vi vet inte med säkerhet att just den negativa synen på tidningens bevakning i flyktingfrågan är orsak till negativa omdömen om tidningen. I det stora hela fick inte Ystads Allehanda en sämre bedömning jämfört Skånska Dagbladet eller med lokaltidningar som studerats i andra lokala undersökningar (jfr Kratz 1990 s 26). Detta är i linje med att de som är entydigt negativa både i allmänna omdömen och i synen på tidningens flyktingbevakning utgör en mycket liten grupp.

Sammanfattningsvis kan man säga att förtroendet för Ystads Allehanda inte påverkats negativt p g a tidningens hållning i flyktingfrågan, utom möjligtvis i en mycket liten grupp. Även om inte tidningens egenvärde på något självklart sätt är överordnat sakfrågan, har den en mycket stabil förankring i det lokala samhället.

En tänkbar tolkning av resultaten

Analyserna har visat att en majoritet av de personer i Sjöbo som besvarat enkätfrågorna var positiva till Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan. Man avser då den bevakning som fördes på nyhetsplats med ett uttalat stöd för flyktingmottagning, d v s jasidans linje i folkomröstningen. Ändå var det nejlinjen som fick flest röster i valet.

Även om undersökningsresultatet är avgränsat till de personer i Sjöbo som hade någon uppfattning om Ystads Allehandas hållning i frågan, så rimmar det ändå illa med utfallet av folkomröstningen. Detta gäller inte minst mot bakgrund av Björn Fryklund och Tomas Petersons (1989 s 94-99) analyser, som visar att nejsidan samlade röster bland sympatisörer till samtliga större partier. Den fråga som då återstår är om folkomröstningen påverkades av andra dimensioner än det ja eller nej till flyktingmottagande man röstade om.

Björn Fryklund och Tomas Peterson (1989) försöker förklara folkomröstningsresultatet genom att driva en tes om att flyktingfrågan kom att fungera som grund till uppbyggnad av en s k populistisk appell i Sjöbo. Flyktingfrågan verkade som en organiserande princip, som på flera omständigheter utmynnade i att en rad olika uttryck för folkligt missnöje fogades samman och kom till uttryck i folkomröstningen.

Tesen om en populistisk appell baseras på en teori om politiskt handlande och bestämda relationer mellan materiella förutsättningar och politiskt/ideologiska uttrycksformer. Enligt teorin framträder populism som ett folkligt politiskt och ideologiskt fenomen. Grunden till populism är en reaktion på ett upplevt eller reellt hot mot den enkla varuproduktionens (småföretagsamhetens) ställning i samhället. Småborgerligheten bildar därmed populismens klassbas. Småborgerligheten omfattar personer som tjänar sitt uppehälle huvudsakligen genom eget arbete, med egenägda produktionsmedel eller egendom (exempelvis jord, verkstad, butik och kontor). Kring denna klassbas formeras ytterligare grupper, dels sådana som står de enkla varuproducenterna nära, dels sådana som står mer avlägset men dras med av appellen. Grundelementen i definitionen är det småborgerliga och det folkliga (ibid s 39-65).

Teorin presenterar en mångfald av teman som ingår i populismens ideologi. Centrala teman är kritik mot olika aspekter hos det etablerade systemet och förespråkande av direktdemokratiska uttrycksformer. Sammanfattningsvis kan man få en förenklad och intuitiv uppfattning om teorin mot bakgrunden av att den utnyttjats i studier av s k missnöjespartier och deras framväxt. I vidare sammanhang är populism vanligen kopplat till studier av samhällsomvandlingar, d v s till övergången mellan det traditionella agrara och det moderna industrialiserade samhället (ibid).

Fryklund och Petersons tes är att den världsbild som har sin grund i den enkla varuproduktionen är betydelsefull för att förstå folkomröstningsresultatet. Deras analys av Sjöbos demografiska,

ekonomiska, politiska och sociala förhållanden, visar på den enkla varuproduktionens centrala ställning i kommunens näringsliv och att denna ställning hotats under ett antal år. Detta utgjorde grundförutsättningen för en populistisk appell. Härtill fogades en rad omständigheter, exempelvis att appellen utformades inifrån det lokala politiska systemet och att den centrerades till en folklig populistisk ledargestalt, Sven-Olle Olsson.

Huvudtemat i appellen var "vi mot dom". Inledningsvis gällde det ett mer eller mindre rasistiskt betonat främlingsskap mot människor från andra kulturer. Efterhand utvidgades det till att gälla ett dubbelt främlingsskap, där "vi mot dom" också kom att stå för Sjöbo mot resten av samhället. Härmed utvidgades också den sociala basen för appellen. Enligt tesen röstade således majoriteten i Sjöbo nej, inte bara på g a inställningen till flyktingar. Det var också protester mot det svenska "systemet" och mot det massiva avståndstagande till Sjöbo som detta system stod för. En nej-röst kunde uppfattas som stöd för den lokala självbestämmanderätten, som stöd för den vanlige medborgaren mot systemet, som kritik mot en stockholmsbaserad diktatpolitik o s v (ibid s 63 och 171). Förklaringshypotesen skall naturligtvis inte ses som ett försvar till det som hände i Sjöbo utan som ett försök att förstå.

Läsvaneundersökningens resultat, att majoriteten var positiv till Ystads Allehandas bevakning av flyktingfrågan, skulle också kunna tolkas enligt den redovisade förklaringsansatsen. Det strider i varje fall inte mot tesen att folkomröstningen inrymde starka inslag av systemkritik mot det omgivande samhället. Ur denna synvinkel är det också intressant att peka på Ystads Allehandas lokala ställning. Fryklund och Petersson (s 146) menar att medierna i det omgivande samhället blev dubbel måltavla för nejopinionen i Sjöbo, dels genom att makten (systemet) talade via medierna, dels genom mediernas egen makt i "drivandet av en nationell jakampanj". Kritiken mot det egna lokala mediet, som också förde en jalinje, var däremot begränsad enligt resultatet från läsvanestudien.

Man bör emellertid inte stanna vid ett försök att tolka händelserna i Sjöbo som en företeelse utan något större sammanhang. Vi skall därför återknyta till resonemanget om mediernas konfliktbetonade behandling av invandrar- och flyktingfrågor och lyfta upp Sjöbo till detta perspektiv.

Medierna, opinionen i flyktingfrågor och Sjöbo

I Diskrimineringsutredningens opinionsundersökning från början av 1980-talet studeras förändringar i svenskarnas inställning till invandrare mellan 1969 och 1981. Jämförelsen mellan de båda attitydmätningarna visar på tre huvudresultat. Det första är att människor är betydligt mer positiva till invandrare 1981 än de var 1969. Men om man tillför ytterligare en mätpunkt från 1982 förefaller det som om toleransen istället är på nedåtgående. Det andra är att tendensen att framhålla hårda och negativa uppfattningar blivit mer utbredd och inte längre så tabubelagd. Det tredje är att en stor andel av de tillfrågade anser att svenskarna är likgiltiga eller ovänligt inställda till invandrare och att relationerna mellan svenskar och invandrare har försämrats (Westin 1984 s 75-77).

I sin tolkning av resultaten framlägger Westin två hypoteser. Den ena är att inställningen till invandrare under en följd av år präglades av ökad tolerans, men att en vändpunkt inträffade under senare halvan av 1970-talet så att utvecklingen nu går mot ökad intolerans. Den andra hypotesen är att opinionsutvecklingen kännetecknas av en tilltagande polarisering. Majoriteten har blivit positivare till invandrare, medan en liten minoritet trappat upp sin främlingsfientliga verksamhet. Bilden av att relationerna mellan svenskar och invandrare ständigt försämras upprätthålls inte minst av massmedierna (ibid s 82-83 och 221-227).

I sin massmedieöversikt ansluter sig Hedman (1985 s 131-149) till de båda hypoteserna ovan och tillför ytterligare ett antagande,

nämligen att bilden av invandrarfrågor i medierna möjligen blivit mer negativ under början av 1980-talet. Effekterna av detta skulle i så fall kunna avläsas i opinionsklimatet under senare halvan av 1980-talet.

Men man kan också nöja sig med att ta fasta på mediernas dagordningsfunktion och studera vilka teman i invandrar- och flyktingfrågor som har aktualiserats över tid. Det förefaller då som om det inträffade en markant förändring omkring 1984. Tidigare var det vanligt att medierna tog upp utvisningar som tema i dagordningen. Under 1984 fokuserades mediernas intresse drastiskt på invandringstemat, med en massiv bevakning av det tilltagande antalet asylsökande flyktingar som anlände med färja till Trelleborg (Brune 1985 s 215, Hedman 1985 s 140 ff).

Förändringen i tema innebar inte någon förändring av den dominerande konflikt- och dramatikorienterade nyhetsrapporteringen i medierna. Utvisningstemat har vanligen varit förbundet med ett konfliktperspektiv, där den utvisningshotade ställs i konflikt med myndigheter och där de senare framställs som oförstående, inhumana eller rentav som bödlar (jfr Hedman 1985 s 111-120 och Hultén 1988 s 136).

När Trelleborg hamnade på dagordningen kan det enligt Hedman (1985 s 145) till stor del förklaras av att medierna i sin nyhetsvärdering tog fasta på en den konfliktstämning som rådde mellan polisen och de asylsökande. Hultén (1988 s 158-159) menar att rapporteringen präglades av att journalisterna nästan uteslutande använde sig av polisen som källa: "Flyktingarna framstod som ett hot och de framträdde sällan som individer utan som ett kollektiv som på illistiga och t o m kriminella sätt försökte ta sig in i Sverige". Brune (1985 s 207-208) visar på hur rykten och anekdoter inom polisen återgavs som fakta i pressens rapportering. Under tiden Trelleborg var på dagordningen myntades konfliktladdade uttryck som, t ex flyktinginvasion och lyxinvandrare (ibid).

Nästa gång flyktingfrågorna fördes fram på dagordningen av medierna gällde det flyktingmottagningen i Sjöbo. Fryklund och Peterson (1989 s 154) menar att det är viktigt att se till uppmärksamheten av Trelleborg, liksom framgången för Skånepartiet (ett missnöjesparti) vid kommunalvalet i Malmö 1985, när bakgrunden till det som hände i Sjöbo diskuteras. Med Sjöbo på dagordningen framträdde en helt ny röst och ansikte bland minoriteten av flyktingmotståndare i Sverige, Sven-Olle Olsson, en etablerad och folklig lokal politiker.

Man skulle idag kunna gå vidare i dagordningsaspekten och på ett bestickande sätt förstora det långsiktiga sammanhanget. Den dominerande flyktingfrågan på dagordningen under första halvan av 1990 har handlat om attentat mot flyktingförläggningar.

Den konfliktorienterade tendensen i mediernas rapportering bör också tillmätas betydelse när man försöker se Sjöbo i ett större sammanhang. "Konflikttraditionen" kan ha medverkat till att folkomröstningen blev en dubbel konflikt, dels i sakfrågan om flyktingmottagande, dels i förhållandet mellan Sjöbo och omvärlden. Detta skall inte ses som ett försvar för utfallet i folkomröstningen, utan som ett led i en tes om vad mediernas konfliktorienterade hållning allmänt kan få för konsekvenser på lång sikt.

Mot denna bakgrund vill jag hävda vikten av att man tar hänsyn både till mediernas dagordningsfunktion och till den konfliktorienterade rapporteringen, när deras roll för opinionsbildningen i invandrar- och flyktingfrågor diskuteras. Det är angeläget att de hypoteser som framförts ovan, liksom Diskrimineringsutredningens hypoteser, prövas och vidareutvecklas. Ökad kunskap är av största betydelse för att åstadkomma steg mot eventuella nödvändiga förändringar.

Avslutande kommentar

Den redovisning som presenterats kan synas som en alltför hård vidräkning med svenska mediers sätt att behandla flyktingfrågor, mot bakgrund av att den i vissa avseenden är uppbyggd kring hypoteser. Självfallet förekommer det rikligt med positiva undantag, men det saknas heller inte negativa exempel.

Anledningen till att några lärare vid Journalisthögskolan i Stockholm beslöt att skriva en bok om journalister, invandrare och flyktingar, var att de läste följande rubrik i en stor dagstidning: "Polisen lyckades stoppa flyktingar i Trelleborg" (Hultén m fl 1988). Under den tid jag arbetat med denna rapport (juni-augusti 1990) har jag försökt följa hur radions Eko-redaktion tagit upp flyktingfrågor. Jag vill här ta upp två negativa exempel på hur nyhetsvärderingsprinciperna styr rapporteringen i medierna.

I morgonekot kl 06.30 den 13/8 meddelas att omskärelse bland unga flyktingkvinnor har blivit ett problem för socialstyrelsen i likhet med barnmisshandelsfall. Det gäller flyktingar från Asien och Afrika. En socialsekreterare som vill vara anonym intervjuas om hemskheterna med omskärelse av kvinnor. Påföljande dag kommer frågan åter upp i morgonekot, närmare bestämt i tidningskrönikan. Man refererar där till två tidningar, Sydsvenska Dagbladet och Hudiksvalls Tidning, som i ledare anser att omskärelse av kvinnor inte kan tolereras i Sverige. Nästa dag följer ett längre inslag i ekot där det framgår att omskärelse av kvinnor redan är förbjudet enligt svensk lag. Men det finns uppgifter som tyder på att det kan förekomma illegala fall. Återigen sägs att det gäller flyktingar från Asien och Afrika, med tillägg att dessa flyktinggrupper ökar i Sverige. Denna gång intervjuas ännu en socialsekreterare (inte anonym) som avslutningsvis får frågan om vi står maktlösa inför problemet.

Jag väljer att kommentera denna s k nyhetsrapportering i Ekot med

följande utdrag ur Ylva Brunnes rapport för Diskrimineringsutredningen:

"Reportage som behandlar invandrarens bakgrund, kultur och traditioner är lika sällsynta som de 'positiva' reportagen - om inte kulturen hamnar i en påtaglig konflikt med den svenska. Fenomen som kvinnlig omskärelse som möjligen berör något tiotal invandrarkvinnor i Sverige vet vi mycket mer om än om den katolska kyrkans inställning till antikonception som berör tiotusentals invandrarkvinnor, men där konflikten är mindre påtaglig." (Brune 1985:222)

Ett annat fall, som inte gäller Ekoredaktionen, togs också upp i morgonkvällen den 13/8. Det handlade om en flyktingfientlig demonstration, korsbränning, som ägde rum i Härnösand under våren. Lokaltidningen hade tipsats i förväg och sänt en fotograf att dokumentera händelsen, som var över inom loppet av fem minuter. I efterhand fick nyhetsredaktionen på regional-TV en videoupptagning av händelsen från en anonym avsändare. Ekoreportern frågade en företrädare för tidningen och en för TV om de inte känt sig utnyttjade och agerat som kanal för rasister. Båda svarade att deras uppgift var att bedöma nyhetsvärdet och inget annat.

Exemplet visar hur angeläget det är att ifrågasätta det dominerande konfliktperspektivet i mediernas bevakning av flyktingfrågor. Om det dessutom medverkar till att förstärka konflikter i samhället så att människoliv kommer i fara, så är det hög tid att finna lösningar för att rubba de faktorer som ligger bakom de rådande nyhetsvärderingsprinciperna.

Referenser

- Brune, Y: Journalisten som verklighetens dramaturg. I Invandrare i tystnadsspiralen. En rapport från Diskrimineringsutredningen, Arbetsmarknadsdepartementet, Stockholm 1985.
- Fryklund, B, Peterson, T: Vi mot dom. Det dubbla främlingsskapet i Sjöbo. CESIC studies in international conflict 2. Lund University press, Lund 1989, Studentlitteratur.
- Hartmann, P, Husband, C: The mass media and racial conflict. In Cohen, S, Young, J (eds): The manufacture of news. Social problems, deviance and the mass media, London 1973, Constable.
- Hedman, L: Invandrare i tystnadsspiralen. En explorativ studie av invandrarbilden i massmedia. I Invandrare i tystnadsspiralen. En rapport från Diskrimineringsutredningen, Arbetsmarknadsdepartementet, Stockholm 1985.
- Hultén, B: Att skriva om flyktingar. I Journalister invandrare flyktingar. Journalisthögskolan i Stockholm 1988, Allmänna förlaget.
- Hvitfelt, H: Nyheterna och verkligheten. Byggstenar till en teori. Göteborgs universitet, Journalisthögskolan 1989.
- Kratz, C: Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning. Arbetsrapport, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet 1990.
- Noelle-Neumann, E: The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion. I Journal of Communication. No 24 1974.
- Thurén, T: Sanningen och hänsynen. I Journalister invandrare flyktingar. Journalisthögskolan i Stockholm 1988, Allmänna förlaget.
- Westin, C: Majoritet om minoritet. En studie i etnisk tolerans i 80-talets Sverige. En rapport från Diskrimineringsutredningen, Stockholm 1984, Liber förlag.
- Wilson, C, Gutiérrez, F: Minorities and Media. Diversity and the End of Mass Communication. Beverly Hills 1985, Sage.
- Öberg, K: Hört, sett och läst. Intryck av invandrarbilden i massmedia. I Invandrare i tystnadsspiralen. En rapport från Diskrimineringsutredningen, Arbetsmarknadsdepartementet, Stockholm 1985.
- Muntliga källor: Bertil Bergkvist för Ystads Allehanda
Bo Erlandsson för Skånska Dagbladet

INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK OCH MASSKOMMUNIKATION
GÖTEBORGS UNIVERSITET

PUBLIKATIONER FRÅN AVDELNINGEN FÖR MASSKOMMUNIKATION

Vid Avdelningen för Masskommunikation publiceras tre serier av avhandlingar och rapporter:

Göteborgsstudier i masskommunikation
Rapporter från Avdelningen för masskommunikation
Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

Serien 'Göteborgsstudier i masskommunikation' säljes genom bokhandeln.

De två serierna 'Rapporter från Avdelningen för masskommunikation' och 'Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation' säljes genom avdelningens försorg. Beställning kan ske på talong som återfinnes efter publikationsförteckningen.

Redaktör för de tre serierna är professor Lennart Weibull. Hittills utkomna publikationer förtecknas nedan.

I. Göteborgsstudier i masskommunikation

1. Lennart Weibull (1983) Tidningsläsning i Sverige. Stockholm: Liber.
2. Anders Ohlsson (1989) Politiska nyheter till nytta och nöje. Almqvist & Wiksell Internationl, Stockholm.

II. Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983. (slut)
2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) Läsvanor och Läsintressen 1979-1983. (slut)
3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) Annonsbladsläsning i Sverige.
Pris: 35 kr.
4. Ronny Severinsson (1985) Publiken möter kabel-TV.
Pris: 35 kr. (slut)
5. Lennart Weibull (1985) Närradiolyssnandet i Stockholm 1984.
Pris: 35 kr. (slut)

6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) Dagspress på arbetsplatsen.
Pris: 35 kr.
7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHA-rapport 1985:13)..
8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) Mediesverige 1986.
Pris: 45 kr.
9. Bo Reimer (1986) Läsaren och tidningen.
Pris: 55 kr.
10. Rutger Lindahl (1986) Nyheten om mordet på Olof Palme.
Pris: 40 kr.
11. Monika Djerf (1986) Funktioner hos kabel-TV.
Pris: 55 kr.
12. Anders Ohlsson (1986) Att svara eller inte svara - det är frågan.
Pris: 55 kr.
13. Ronny Severinsson (1987) Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel.
Pris: 50 kr.
14. Ingela Strid och Lennart Weibull (1988) Mediesverige 1988.
Pris: 95 kr.
15. Ronny Severinsson (1989) Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland.
Pris: 100 kr.

III. Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) TRENDER I MASSMEDIEANVÄNDNINGEN
Pris: 60 kr.
2. Bo Reimer (1985) TIDNINGSLÄSNING I SÖDRA HALLAND
Pris: 60 kr.
3. Lennart Weibull (1985) LÄSVANOR FÖR SVENSK MORGPRESS 1979-1984.
Pris: 60 kr.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) SPORT I MEDIERNA.
Pris: 60 kr.
5. Lennart Weibull (1985) MASSKOMMUNIKATIONEN I SVERIGE. Några reflektioner om läget 1985.
Pris: 60 kr.

6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) INTERNALISERAD KULTUR. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier.
Pris: 60 kr.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) MILESTONES IN MASS COMMUNICATION RESEARCH: MEDIA EFFECTS. A REVIEW ESSAY.
Pris: 60 kr.
8. Bo Reimer (1985) VALUES AND THE CHOICE OF MEASUREMENT TECHNIQUE. The Rating and Ranking of Postmaterialism.
Pris: 60 kr.
9. Lennart Weibull (1986) PRESS, RADIO, TV OCH NYA MEDIER I JAPAN.
Pris: 60 kr.
10. NYHETSSPRIDNINGEN OM MORDET PÅ STATSMINISTER OLOF PALME. En sammanställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986.
Pris: 60 kr.
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) KASSETTIDNINGSLASNING PÅ GOTLAND.
Pris: 60 kr.
12. Lennart Weibull (1986) MASSMEDIERNAS FRAMTIDA UTVECKLING.
Pris: 60 kr.
13. Ronny Severinsson (1986) TIDNINGSLASNING I SÖDERMANLAND.
Pris: 60 kr.
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) TIDNINGSLASNING I KALMAR LÄN.
Pris: 60 kr.
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). LASVANOR 1986.
Pris: 60 kr.
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). MAPS OF CULTURE: MACRO AND MICRO.
Pris: 60 kr.
17. Maria Elliot (1986). ALLMÄNHETENS SYN PÅ MASSMEDIERNAS TROVÄRDIGHET.
Pris: 60 kr.
18. Lennart Weibull (1986) TENDENSER I SVENSK DAGSTIDNINGSLASNING.
Pris: 60 kr.
19. Bo Reimer (1986) SOCIAL SPACE AND THE STRUCTURING OF COMMUNICATION PROCESSES.

Pris: 60 kr.

20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) ACTIONS AND REACTIONS - THE NORDIC COUNTRIES IN AGE OF SATELLITE BROADCASTING.
Pris: 60 kr.
21. Lennart Weibull (1987) MASSMEDIERNAS RÄCKVIDD 1985/86.
Pris: 60 kr.
22. Ronny Severinsson (1987) DAGSPRESSUTVECKLINGEN I VÄSTERGÖTLAND 1950-1985.
Pris: 60 kr.
23. Keith Roe (1987) THE SWEDISH MORAL PANIC OVER VIDEO 1980-84.
Pris: 60 kr.
24. Bo Reimer (1987) DAGENS NYHETER I VÄSTRA SVERIGE.
Pris: 60 kr.
25. Ann-Marie Hellerström (1987) LOKAL-TV- ETT REELLT ALTERNATIV TILL SATELLIT-TV.
Pris: 60 kr.
26. Ronny Severinsson (1987) SKARABORGSPPRESSENS INNEHÅLL 1950-1985.
Pris: 60 kr.
27. Ronny Severinsson (1987) TIDNINGSLÄSNING I ESSUNGA, GÖTENE OCH VARA.
Pris: 60 kr.
28. Karin Björkqvist (1988) TIDNINGSLÄSNING I GÄSTRIKLAND - presentation av en läsarundersökning.
Pris: 60 kr.
29. Bo Reimer (1988) READING POSTMATERIALISM
Pris: 60 kr.
30. Lennart Weibull (1988) PUBLICISTISK SED. Ett forskningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse för svensk journalistik.
Pris: 60 kr.
31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) LÄSVÄNESTUDIEN 1986. Huvudresultat och metodjämförelse.
Pris: 60 kr.
32. Magnus Anshelm (1988) SVERIGE - NU - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar.
Pris: 60 kr.
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) PALME I AMERIKANSKA ÖSDN. En studie av den amerikanska pressens behandling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.
Pris: 60 kr.

34. Magnus Anshelm (1988) MASSMEDIERNAS RÄCKVIDD 1986/87 - en analys av Mediebarometern.
Pris: 60 kr.
35. Ingela Strid (1988) SVENSKA FOLKETS INTRESSEN 1973-1982
En sekundärbearbetning av Testologens mätningar av intressen.
Pris: 60 kr.
36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) MATT PÅ MÄTNING - En förundersökning av fördelningsegenskaper och stabilitet hos linje- och kategoribaserade mått.
Pris: 60 kr.
37. Britt Börjesson (1988) BROTT OCH PUBLICITET
Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.
Pris: 60 kr.
38. Lennart Weibull (1988) RAPPORT FRÅN KONTAKTRESÅ TILL URUGUAY 10-22 april 1988. under 1900-talet.
Pris: 60 kr.
39. Gunilla Jaribro (1988) EN KVALITATIV STUDIE AV HUR MÄNNISKOR UPPLEVER TIDNINGSSINNEHÅLL.
Pris: 60 kr.
40. Monica Löfgren (1988) KABEL-TV I GÖTEBORG
Pris: 60 kr.
41. Lennart Weibull (1988) LOKAL-TV VIA KABEL
Synen på en ny kanal bland andra medier
Pris: 60 kr.
42. Karin Björkqvist (1988) TIDNINGSLÄSNING I VARMLAND
Presentation av en läsarundersökning från våren 1977.
Pris: 60 kr.
43. Keith Roe (1988) ADOLESCENTS' VCR USE: HOW AND WHY
Pris: 60 kr.
44. Monika Djerf (1989) FINNS DET FUNKTIONSDIMENSIONER I MEDIEANVÄNDNINGEN? - En faktoranalys.
Pris: 60 kr.
45. Karin Björkqvist (1989) DET POLITISKA TIDNINGSSVALET
Pris: 60 kr.
46. Magnus Anshelm och Jan Strid (1989) LASVANOR OCH LASINTRESSEN
Pris: 60 kr.
47. Monika Djerf (1989) MASSMEDIER OCH BESLUTSFATTARE: EN LITTERATURSTUDIE
Pris: 60 kr.
48. Britt Börjesson (1989) PRESSENS SJÄLVSÄNERING

Ett regelsystems framväxt
Pris: 60 kr

49. Magnus Anshelm (1989) MEDIEBAROMETERN
Resultat från 1988/89
Pris: 60 kr
50. Lennart Weibull (1989) RAPPORT FRÅN EN ANDRA
KONTAKTRESA TILL URUGUAY. Om massmedier, utbildning
och forskning i social kommunikation samt Instituto
de Communication y Desarrollo.
Pris: 60 kr
51. Monica Löfgren (1989) TVÅ STATSRADS FALL I PRESSEN
Pris: 60 kr.
52. Monica Löfgren (1989) NYHETSTIDNINGEN S SIDOR -
innehåll, spridning och läsning
Pris: 60 kr.
53. Keith Roe (1989) NOTES ON THE CONCEPT OF AGGRESSION
AND ITS (MIS) USE IN MEDIA RESEARCH
Pris: 60 kr.
54. Charlotta Kratz (1989) TIDNINGSLÄSNING I KALMAR
OCH PÅ BLAND
Pris: 60 kr.
55. Catharina Kiech och Mikael Stoltz (1989)
CITY 103 OCH DESS LYSSNARE - en undersökning om
lyssnandet på Svenska Arbetsgivareföreningens
närradiostation i Göteborg
Pris: 60 kr.
56. Karin Björkqvist (1990)
MEDIEBAROMETERN UNDER ATTIOTALET
Pris: 60 kr.
57. Roger Wallis (1990) MUSIC, MUSIC EVERYWHERE, AND
SO MUCH OF IT THE SAME...
Pris: 60 kr.
58. Charlotta Lekvall och Patrik Vult von Steyern
CITY 103 OCH TRE LIVSSTILAR
Pris: 60 kr.
59. Margareta Melin (1990) KOMMUNAKTUELLT - studier
av tidningens spridning och abonnenternas läsvanor
Pris: 60 kr.
60. Maria Elliot (1990) FÖRTROENDET FÖR MEDIERNA
Pris: 60 kr.
61. Keith Roe (1990) NEVER HAS SO MUCH BEEN WRITTEN BY
SO MANY ABOUT SO FEW, OR, WHY YOUTH RESEARCH?
Pris: 60 kr.

RAPPORTER OCH ARBETSRAPPORTER UTGIVNA EFTER DEN 1 JULI 1990

I. Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation

1. Robert Burnett (1990) Concentration and Diversity in the International Phonogram Industry

II. Arbetsrapporter

1. Ronny Severinsson (1990) MASSMEDIER, ALLMÄNHET OCH FLYKTINGFRÅGOR I SVERIGE OCH I SJÖBO.
En fallstudie på Sjöbo.
Pris: 60 kr.
2. Ronny Severinsson (1990) TIDNINGSLÄSNING I NORDVÄSTRÅ SKÅNE.
Pris: 60 kr.
3. Charlotta Kratz (1990) TIDNINGSLÄSNING I SYDDRA SKÅNE.
En presentation av en läsarundersökning.
Pris: 60 kr.

Till
Institutionen för journalistik och masskommunikation
Göteborgs universitet
Sprängkullsgatan 21
411 23 GÖTEBORG

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från
Inst. för journalistik och masskommunikation

Rapporter från Avdelningen: nr

.....

Arbetsrapporter från Avdelningen: nr

.....

NAMN:.....

ADRESS:.....

.....